

TISKOVÁ ZPRÁVA

Výroční zpráva o drogách: Češi ve velkém konzumují alkohol a tabák, počet uživatelů nelegálních drog klesá

PRAHA, 24. 11. 2016 – Aktuální data z výroční zprávy o stavu ve věcech drog v ČR za uplynulý rok ukazují, že míra užívání alkoholu, tabáku a konopných látek v populaci zůstává dlouhodobě vysoká. Počet problémových uživatelů pervitinu a opiátů však klesl ze 48 tisíc osob na 46,9 tisíc. Zatímco v roce 2014 aplikovalo drogy injekčně 45,6 tisíc uživatelů, v roce 2015 počet injekčních uživatelů poklesl na 43,9 tisíc. Podle národního protidrogového koordinátora Jindřicha Vobořila je společností stále podceňována konzumace drog mezi dospívajícími a mladými dospělými a uživatelé drog jsou sociálně znevýhodňováni. Na problémy naráží ve velké míře např. i matky uživatelky drog.

Situace v oblasti užívání nelegálních drog v ČR v populaci je dlouhodobě stabilní. Nejčastěji užitou nelegální drogou jsou konopné látky, zatímco míra celoživotních zkušeností s ostatními drogami je na výrazně nižší úrovni. Mezi problémovými uživateli drog převládá dlouhodobě užívání pervitinu (metamfetaminu), mezi opiáty užívané v ČR patří především buprenorfin a v menší míře heroin.

V roce 2015 bylo v ČR zaznamenáno 46,9 tisíc problémových uživatelů drog, z toho bylo 34,2 tisíc uživatelů pervitinu, 4,5 tisíc uživatelů heroinu a 7 tisíc uživatelů buprenorfinu. Oproti roku 2014 (dohromady 48 tisíc uživatelů opiátů a pervitinu) se počet uživatelů drog snížil zejména u uživatelů pervitinu, u uživatelů opiátů došlo naopak k mírnému nárůstu.

„Nejvyšší počet problémových uživatelů drog je tradičně v Praze a v Ústeckém kraji, tedy současně v oblastech s vysokým výskytem problémových uživatelů opiátů. Nadprůměrný počet problémových uživatelů byl odhadnut také v krajích Karlovarském, Libereckém a Jihočeském. Největší meziroční nárůst v r. 2015 se týká kraje Moravskoslezského,“ říká Viktor Mravčík, vedoucí Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti.

Zneužívání opiátů

Protože roste míra užívání dalších opiátů, objevuje se také jejich zneužívání, zejména u analgetik – fentanylu, morfinu a jiných (např. v Plzni je tato situace patrná již několik let). Lokálně (např. na Mladoboleslavsku) je aktuálně hlášen nárůst míry užívání heroinu.

Stabilní je výskyt problémového užívání buprenorfinu. *„Buprenorfin je opiát, který je v léčbě dlouhodobě stabilní. Má takzvaný stropový efekt, nelze se jím snadno předávkovat, úmrtí v důsledku předávkování nejsou běžná. Jeho užívání je tedy dlouhodobě bezpečnější než užívání heroinu. Problémem je však únik buprenorfinu na černý trh,“* uvádí **národní protidrogový koordinátor Jindřich Vobořil** s tím, že v substituční léčbě zůstává problémem úhrada substitučních léků ze zdravotního pojištění. Plnou úhradu má přiznanu pouze Suboxone, ale její podmínky jsou natolik restriktivní, že k úhradě prakticky nedochází.

„Většina pacientů v substituci užívajících buprenorfinové preparáty je tak odkázána na nákup léků v plné ceně, což představuje výdaje v řádu tisíců Kč měsíčně z vlastní kapsy. Tento faktor je jedním z motorů černého trhu s buprenorfinem,“ dodává Vobořil.

Užití některé nelegální drogy alespoň jednou v životě uvedlo v r. 2015 celkem 34,5 % dotázaných ve věku 15–64 let (43,2 % mužů a 25,7 % žen).

Nejčastěji užitou nelegální drogou jsou v ČR dlouhodobě konopné látky, které někdy v životě vyzkoušela přibližně čtvrtina (29,5 % v r. 2015), v posledních 12 měsících přibližně desetina (9,3 %) a v posledních 30 dnech 3,3 % dospělé populace. Při pohledu na dlouhodobé trendy je patrná stabilní míra užití konopných látek ve věkových skupinách 15–64 i 15–34 let.

Užívání drog mezi mládeží v Evropě klesá, Češi ale stále vedou

Konzumace legálních drog zůstává v České republice dlouhodobě stabilní. U alkoholu spadá do kategorie rizikového pití odhadem 640 tisíc dospělých osob. V současnosti denně kouří 23,5 % osob (28,2 % mužů a 19,0 % žen), což představuje cca 2 miliony osob, z toho cca 1,2 miliony mužů.

U mládeže ve věku 15-16 let, jak vyplynulo z poslední Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD), se konzumace legálních drog snížila. Nicméně, české zkušenosti náctiletých zůstávají nadprůměrné. „I když jsou zjištěné trendy na pohled pozitivní, v celoevropských žebříčcích konzumace alkoholu a tabáku mezi mládeží jednoznačně vedeme. Preferovaným nápojem mezi 16letými zůstává dlouhodobě pivo, za ním následují destiláty,“ upřesňuje **spoluautorka výroční zprávy Pavla Chomynová z Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti.**

Dle dat studie ESPAD nějakou nelegální drogu vyzkoušelo někdy v životě 37,4 % 16letých studentů, nejčastěji šlo o konopné látky (36,8 %). Průměrný věk první zkušenosti s konopnými látkami byl 14,5 roku. Co se týče průměrného věku první zkušenosti s cigaretou, byl 11,9 roku, průměrný věk konzumace první sklenice alkoholu 12,6 roku.

Úmrtí ve spojitosti s drogami

V roce 2015 bylo v obecném registru mortality hlášeno 57 případů smrtelných předávkování nelegálními drogami a těkavými látkami (48 v roce 2014). Dále bylo identifikováno 99 úmrtí pod vlivem drog z jiných příčin, z toho nejvíce v důsledku nehod a sebevražd. Z nelegálních drog byl nejvyšší počet případů pod vlivem pervitinu (27) a konopných látek (13).

V roce 2015 bylo identifikováno 342 případů smrtelných předávkování alkoholem

(322 v r. 2014), resp. etanolem; metanol byl příčinou otravy ve 2 případech (7 v r. 2014).

„Alkohol je sice legální drogou, ale v mnohem větší míře se podílí na úmrtnosti ve spojení s jeho konzumací,“ dodává Vobořil.

Dostupnost drog je v ČR poměrně vysoká

V roce 2015 bylo odhaleno celkem 220 indoor pěstíren konopí. Policie ČR a Celní správa ČR zajistily v trestním řízení celkem 645,2 kg marihuany, 30,3 tis. rostlin konopí a 7,5 kg hašiše.

Pervitin se v ČR vyrábí převážně v menších varnách situovaných v obytných objektech. V roce 2015 odhalila policie 263 varen a v trestním řízení zajistila rekordních 106,9 kg pervitinu o průměrné čistotě 70,4 %. „Velkoobjemová výroba pervitinu se vyznačuje propracovanou

dělbou práce a je již několik let doménou organizovaných vietnamských skupin,” doplňuje Mravčík.

Kokain se do ČR dostává zejména z Jižní Ameriky. Na pašování a distribuci kokainu se podílí zejména skupiny osob z Nigérie, ze zemí západního Balkánu a Češi. Heroin se do ČR dováží v menších zásilkách o hmotnosti do 10 kg. Na pašování a distribuci heroínu se podílí převážně skupiny osob albánské a turecké národnosti.

Dostupnost legálních drog a konopných látek je v ČR poměrně vysoká. Týká se to idostupnosti alkoholu a tabáku pro nezletilé. „Cigarety nebo pivo si celkem snadno dokáže obstarat více než 80 % 16letých studentů,” upozorňuje Vobořil s tím, že při kontrolních nákupech (mystery shopping) v rámci různých projektů byly alkohol nebo tabákové výrobky prodány nebo v restauraci podány nezletilým nejméně v 60 % případů.

Nízkoprahová kontaktní centra a terénní programy

Snižování rizik spojených s užíváním drog je jednou z hlavních oblastí české protidrogové politiky. Základ sítě služeb v této oblasti tvoří v ČR nízkoprahová kontaktní centra a terénní programy.

V roce 2015 působilo v ČR celkem 104 nízkoprahových programů, v tom 57 kontaktních center a 47 terénních programů. V roce 2015 bylo v kontaktu s nízkoprahovými programy 41 tisíc uživatelů drog, nejčastěji šlo o uživatele pervitinu, dále uživatele opiátů a konopných látek. „Podíl injekčních uživatelů drog mezi klienty nízkoprahových programů se dlouhodobě pohybuje na úrovni 75–80 %. Průměrný věk klientů se od r. 2006 zvýšil o 5 let na 31,3 roku, ženy tvoří třetinu klientů nízkoprahových programů,” upřesňuje Chomynová a dodává, že zatímco v roce 2014 aplikovalo drogy injekčně 45,6 tisíc uživatelů, v roce 2015 jejich počet poklesl na 43,9 tisíc.

Drogy a těhotenství

Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR 2015 přináší nové informace o užívání návykových látek v těhotenství. Zdá se, že většina uživatelů drog výrazně redukuje v průběhu těhotenství užívání návykových látek, největší pokles nastává ve 3. trimestru (tedy přibližně od 7. měsíce těhotenství).

Většina žen navštěvuje prenatální poradnu, ale musí překonávat řadu bariér, zejména negativní přístup personálu, především zdravotních sester.

Děti uživatelů se často rodí předčasně a mají nižší porodní hmotnost oproti populačnímu průměru. Velmi často dochází po porodu k separaci dítěte od matky a jeho předání do adopce nebo kojeneckého ústavu. Děti nejsou kojeny dlouho či vůbec, dochází rovněž k záměrné zástavě laktace zdravotníky.

„U matek, pro které je možnost být s dítětem velmi silnou motivací, se úspěšnost léčby pohybuje kolem 70 %. Lze říci, že téměř ¾ matek, které k nám přijdou již v těhotenství, nebo mohou být v léčbě s dítětem, se vyléčí a mohou vést naprosto normální život a plnit svou rodičovskou roli. I z hlediska další prognózy dítěte je důležité vytvořit mu takové podmínky a prostředí, aby nemělo důvod drogy užívat. Klíčovými faktory úspěchu v léčbě matek jsou místní i časová dostupnost služeb, navázání bezpečného vztahu s pomáhajícím pracovníkem a volba vhodných služeb dle fáze motivace ke změně, ve které se klientky nacházejí,“ říká PaedDr. Martina Richterová Těmínová, ředitelka SANANIM, z.ú.

Rezervy v oblasti péče o těhotné uživatelky a matky-uživatelky drog jsou v informovanosti profesionálů, se kterými tyto ženy přicházejí do kontaktu. Stále se objevují nevhodné postupy, jako jsou neodůvodněná kriminalizace pro užívání návykových látek v těhotenství, tlak na okamžité vysazení drogy v těhotenství, odebírání dětí matkám stabilizovaným v substituční léčbě nebo na základě jednorázového relapsu, znemožnění kojení a další, které jdou často proti sociálnímu fungování matky.

Výroční zprávu o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2015 a publikaci Zaostřeno najdete v plném znění na stránkách www.drogy-info.cz pod odkazy:

<http://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-o-stavu-ve-vecech-drog-v-ceske-republice-v-roce-2015/>

<http://www.drogy-info.cz/publikace/zaostreno-na-drogy/2016-zaostreno/06-2016-drogoва-situace-v-ceske-republice-v-roce-2015/>

Kontakt pro média:

MgA. Renata Hladná

Média a PR, Odbor protidrogové politiky

M +420 728 302 397

e-mail: hladna.renata@vlada.cz

PŘÍLOHA K TISKOVÉ ZPRÁVĚ

Rok 2015 v číslech

29,5 % osob ve věku 15–64 někdy v životě užilo konopné látky

15 % šestnáctiletých pije každý týden pivo

66,1 % šestnáctiletých někdy kouřilo tabák

15,3 % chlapců a 17,5 % dívek ve věku 16 let kouří tabák každý den

46,9 tis. osob patří mezi problémové uživatele pervitinu a opioidů, z toho je 34,2 tis. uživatelů pervitinu, 4,5 tis. uživatelů heroinu, 7,1 tis. uživatelů buprenorfinu a 1,1 tis. uživatelů jiných opioidů

43,9 tis. osob užívá drogy injekčně

3 případy HIV infekce byly nově hlášeny mezi injekčními uživateli drog, u 560 injekčních uživatelů drog byla hlášena hepatitida typu C

104 osob zemřelo na předávkování drogami, z toho bylo 44 případů smrtelných předávkování nelegálními drogami a těkavými látkami, 60 úmrtí způsobily psychoaktivní léky

99 osob zemřelo pod vlivem drog (zejména v důsledku nehod a sebevražd), z toho bylo 57 případů v souvislosti nelegálními drogami a těkavými látkami, 42 pod vlivem léků

815 úmrtí bylo identifikováno v souvislosti s alkoholem, z toho 133 přímých (předávkování) a 682 nepřímých (pod vlivem)

69 % problémových uživatelů drog je v kontaktu s nízkoprahovými programy (kontaktními centry a terénními programy), v Praze až 82 %

41 tis. uživatelů návykových látek bylo hlášeno z nízkoprahových programů, 35 tis. z psychiatrických ambulancí, 11 tis. z lůžkových psychiatrických zařízení, 22 tis. ze zachytných stanic

3752 osob bylo policií zadrženo za primární drogové trestné činy a 5319 osob policie evidovala v souvislosti s přestupky nedovoleného nakládání s drogami

220 indoor pěstíren konopí a 263 nelegálních výroben pervitinu bylo v r. 2015 odhaleno

35 nových psychoaktivních látek bylo hlášeno v Systému včasného varování před novými drogami, z toho 11 látek bylo v ČR zaznamenáno vůbec poprvé a 1 látka byla identifikována vůbec poprvé v EU